

קובץ

הערות וביאורים

בתורת כ"ק אדמו"ר שליט"א

☆

בפשט"מ, רמב"ם, נגלה וחסידות

ואתחנן

גליון מד (תנג)

יוצא לאור על ידי

תלמידי בית המדרש דמוסד חינוך אהלי תורה

ברוקלין, ניו יארק

417 טראי עוועניו

•

שנת תשמח, תהא שנת חירות משיח - שנת הקהל

שמונים ושש שנה לכ"ק אדמו"ר שליט"א

ב"ה. עש"ק פ' ואתחנן, ט"ו אב, תשמח-הקהל.

תוכן הענינים

שירות

ה. דרוש הראשון דפ' דברים בלקו"ת.....ה.
ה. התרת נדרים ע"י חכם.....ה.

לקוטי שירות

ז. תנאי בסנהדרין שיהיו נבונים.....ז.
ט. סנהדרין מכהנים לוויים וישראלים.....ט.
י. כל מה שתלמיד ותיק מחדש ניתן למשה מסיני.....י.
יא. הערות ותיקונים בספר "והחי יתן אל לבו".....יא.

אגרות קודש

טו. הערה באג"ק כ"ק אדמו"ר שליט"א ח"ג (גליון).....טו.

חסידות

יז. ריאה שואבת כל מיני משקין.....יז.
יט. הערות בלקו"ת דפרשתינו.....יט.
כא. עוד בהנ"ל.....כא.
כב. אתם תהיו לי ארץ חפץ.....כב.

פשוטו של מקרא

כב. בפרשתינו פרק ג פסוק כו.....כב.

שונות

כה. דפוסי התנאי.....כה.
כו. לשון הזהר תלת קשרין (גליון).....כו.

ש ל ח ו ת

א. בהתוועדות דש"פ דברים ש.ז. ("משלחות) הע' 7:
 "ולהעיר שדרוש הראשון בלקו"ת פ' דברים הוא ד"ה ציון
 במשפט תפדה...". ובשוה"ג: "אף שישנם דרושים של אדה"ז
 עה"פ אלה הדברים ועוד פסוקים בהפרשה (כמו שנדפסו
 באוה"ת להצ"צ). כדמוכח מהגהות הצ"צ להדרושים".

ולהעיר: בדרוש עה"פ אלה הדברים מוכוון כנראה
 לדרוש הראשון שנדפס באוה"ת ע' א (ולא לדרוש השני
 שנדפס בע' ח).

והכוונה כנראה: שמזה שבאות א יש הגהות הצ"צ
 בחצ"ע הרל מוכח שהפנים דאות א הוא מאדה"ז.

ולהעיר שאות א נמצא בשילונים בד"ה אלה מועדי ה'
 דשבת חוה"מ פסח תקס"ח שנדפס בסה"מ תקס"ח ע' קנט (הנחת
 אדמו"ר האמצעי). וצ"ע.*

הת' משה כהן
 - תות"ל 770 -

ב. במה שנתבאר בהתוועדות דש"פ דברים תשעה באב
 (נדחה), בדפשוטו של מקרא אין שום צורך להשמיע הדין
 דחכם יכול להתיר את הנדר, כי מכיון שנתברר דבאופן כזה
 לא רצה לנדור, במילא נמצא דאין כאן נדר כלל מעיקרא,
 והחכם רק קובע שהי' כאן טעות מעיקרא (הנחה בלה"ק סי'
 ט).

כדאי להעיר בדברך ההלכה מצינו דיעות בענין זה,

* ולהעיר, שאפשר שאדה"ז אמר מאמר זה כמ"פ
 בשילונים, כמ"ש כ"ק אדמו"ר שליט"א כמ"פ.

המערכת

דעי' ברמב"ם הל' נדרים פ"ג ה"ב וז"ל: וכיצד מפר (הבעל) אומר מופר או בטל או אין נדר זה כלום, וכיוצא בדברים שענינם עקירת הנדר מעיקרו. . אבל אם אומר לך מותר לך או שריו לך וכל כיוצא בענין זה לא אמר כלום, שאין האב והבעל מתיר כמו החכם אלא עוקר הנדר מתחילתו ומפירו עכ"ל. משמע דהתרת החכם אינו מעיקרא אלא מכאן ולהבא, ומקשים ע"ז דהלא הדין בהתרת חכם הוא שעוקר הנדר מעיקרא ולכן אם התיר החכם נדרו אינו לוקה דהוה כאילו לא נדר מעולם, ומלשון הרמב"ם הנ"ל משמע להיפך?

וביארנו בזה בשערי ישר (ש"ב פ"ט) ובקובץ הערות אות רס"ב, (וראה גם בקובץ מוריה שנה י"ב גליון ז-ט מהגר"א וואסערמאן) עפ"י מ"ש הרא"ש בנדרים פ"ו סי' ג' באחד שאסר ע"ע איזה מאכל, ומאכל זה נפל בתבשיל אחרת שיש בו רוב אם שיך ביטול ברוב ומותר לאכלו, או דנדרים הוה דבר שיש לו מתירין דאפשר בשאלה ובמילא לא בטל, ומביא לרושלמי (שם פ"ו ה"ד) בענין זה דמתחילה רצה לומר דאינו דבר שיש לו מתירין כיון שהחכם עוקר הנדר מעיקרו, נמצא שלא נאסר מעולם, [דדבר שיש לו מתירין היינו שיש איסור שבא אח"כ לידי היתר, אבל כאן התרת החכם פועל שלא הי' כאן איסור מעולם] ומסיק "אמרי אינו עוקרו אלא מכאן ולהבא" כלומר עיקר העיקור מכאן ולהבא שהרי הי' אסור עד עתה ואעפ"י שעוקרו מעיקרו מ"מ הי' אסור עד היום הלכך חשיב דבר שיש לו מתירין עי"ש ברא"ש. ופירושו דבריו דענין התרת נדרים אינו בגדר איגלאי מילתא למפרע דמעיקרא לא הי' שום איסור וכמו טעות, אלא דלגבי בשעתו שפיר הי' איסור ודין נדר, ורק אח"כ חל דין עקירה למפרע, דהיינו שלגבי כל הדינים מכאן ולהבא דינו כנעקר וכאילו לא הי' נדר, אבל לגבי בשעתו שפיר הי' נדר ולכן כל מה שבשעתו לגבי המצב של אז, לגבי זה לא מהני מה שעקר למפרע, דחידשה התורה שהחכם מתיר מכאן ולהבא למפרע כלומר כל מה שנוגע ללהבא דיינינן כאילו לא נדר מעולם ולכן אינו לוקה וכו' אחר ההתרה, אבל בנוגע ללפני התרה הרי כאן דין נדר, כי אין הפי' דהחכם מגלה שהי' כאן כל הנדר בטעות, אלא דחידשה התורה דעכשיו הוא מתיר הנדר מכאן ולהבא, אלא דמכאן ולהבא ה"ז כאילו לא נדר מעולם, ולכן ה"ז דבר שיש לו מתירין, כיון דלגבי מעיקרא שפיר הי' כאן נדר מעליא, וזהו כוונת הרמב"ם דהתרה הוא מכאן ולהבא ואינו

מתחילתו, דכוונתו דרך מכאן ולהבא דיינינן שלא הי' כאן נדר, יעו"ש בארוכה בכ"ז.

דלפי"ז נמצא בדברך ההלכה בעינן לחידוש מיוחד בדין התרה שהוא מתירו מכאן ולהבא למפרע, ואינו בגדר טעות מעיקרא וכו', ועי' גם בתוס' פסחים מד, ב בד"ה וה"ה, דלפי פי' הא' של הר"י נמצא ד"ש היתר לאיסורו" קאי על נזירות שיכול לשאול על נדרו, משא"כ פי' הב' חולק עי"ז וסב"ל ד"שאלה" לא נקרא "יש היתר לאיסורו" כיון שהחכם עוקר הנדר מעיקרו נמצא שלא נאסר מעולם, ולכן פי' באופ"א עי"ש, ואפ"ל דפליגי בהנ"ל אם עי"י התרה נמצא שלא הי' כאן איסור מעולם, או שהי' כאן איסור, אלא דרך מכאן ולהבא דיינינן שנעקר מעיקרו, ואכמ"ל, מיהו בפשוטו של מקרא נתבאר בהשגחה בפשטות דענין התרה הוא שנתברר שלא נדר מעולם כי באופן כזה לא נדר כלל מעיקרא.

*

ל ק ו ט י ש י ח ו ת

ג. ב) בלקו"ש פ' דברים (סעי' ד') ביאר שהתואר "נבונים" כולל שני סוגים זה למעלה מזה: א) נבונים סתם - "מבין דבר מתוך דבר", ב) "נבונים" בתכלית השלימות - "כשולחני תגר", באופן של **חידוש** וכוונת רש"י ב"נבונים" לא מצאתי" היא להסוג **הנעלה** ד"נבונים", אבל מובן ופשוט שהדין צ"ל (עכ"פ) במעלה ד"נבון" סתם, "מבין דבר מתוך דבר" כאופן הא', וממשיך דלפי"ז יש ליישב גם דברי הרמב"ם שפסק בהל' סנהדרין רפ"ב ד"אין מעמידין בסנהדרין וכו' אלא אנשים חכמים ונבונים וכו'" ואינו מובן כיון שאחז"ל ש"נבונים לא אשכח" אפילו בימי משה, איך פסק הרמב"ם שאין מעמידים אנשים אלא חכמים ונבונים? (ותנאי זה הוא לעיכובא), אבל לפי הנ"ל י"ל דבמ"ש הרמב"ם אין מעמידים וכו' כוונתו לנבונים סתם, ונבונים כאלו היו בימי משה, ומה שנבונים לא אשכח הילינו נבונים כשולחני תגר. עי"ש.

והנה בעצם הקושיא על הרמב"ם יש לתרץ ע"ד המובא

לעיל בהערה 15 מחי' המהרי"ק, וכן כתב בס' חק ומשפט (ברמב"ם שם ה"ז) וכ"כ בס' אמרי שמאי עה"ת כאן, שלא מצא מדה זו בכל הדינים שהי' צריך, (ראה סנהדרין יח, א) ובמילא אפ"ל דבדורו של משה אכן היו הרבה שהיו להם מדה זו דנבונים, ולכן שפיר שייך לומר דבכל הדורות בעינן מדה זו בסנהדרין, וכוונתו של משה היתה שלא מצא כל הסכום (שהי' סכום גדול) במדה זו.

ולכאורה בלאו הכי ע"כ צריך לפרש כן, דהרי מבואר כאן שמצא רק ג' מדות, ואילו שאר המדות שמנה יתרו כמו אנשי חיל אנשי אמת ושונאי בצע לא מצא, וא"כ איך אפשר לומר שבדורו של משה לא מצא כלל אנשים כאלו שהיו להם מדות אלו, וא"כ בודאי הי' הכוונה שלא מצא מדות אלו בכל הסכום שהי' צריך.

מיהו עי' במשמרות כהונה על הספרי בדברים שם, שפי' הכוונה ד"ולא מצא אלא ג'" דהיינו ג' מתוך הד' הנזכרים כאן, דהיינו דרך "נבונים" לא מצא אבל שאר הו' מדות אכן מצא בכולם, ומכריח זה מהא דכתב בהדיא בפ' יתרו (יח, כה) "ויבחר משה אנשי חיל", הרי מוכח בהדיא שבאמת מצא יותר משלש, וע"כ צריך לפרש כנ"ל דרך שלש מהד' המנויים כאן מצא, ולפי"ז ליכא ראי' משאר המדות.

אבל פשוט לשון הספרי ורש"י משמע שמצא רק שלש בכלל ולא יותר, וכמ"ש בס' הזכרון כאן דנבונים הי' חסר ביחד עם השלשה אחרים, ומ"ש ד"נבונים לא מצאתי" היינו משום דכאן הוזכר נבונים ולא שאר המדות, וע"ז קאז' וכ"כ בס' באר בשדה כאן, ומה שהקשה במשמרות כהונה מאנשי חיל כבר תירץ ע"ז בס' משיח אלמים כאן דזה נכלל במ"ש "אנשים" דהיינו צדיקים עי"ש. ולפי"ז שוב מסתבר לומר כנ"ל דהכוונה הוא שלא מצא את כולם במדה זו, וא"כ אפשר לתרץ דעת הרמב"ם באופן זה גם לענף נבונים?

מיהו אפשר לומר דכל זה אינו, דהרי מבואר בסנהדרין טז, א, דהני שרי אלפים ושרי מאות וכו' היו להם דין של סנהדרין קטנה של כ"ג, ולכן היו דנים גם דיני נפשות, (וראה בחידושי הגרי"ז עה"ת בפ' יתרו שם, ובשו"ת חת"ס ח"ז סי' י"ב, י"ד, ט"ז, כ"ב) והלא הרמב"ם פסק דגם בסנהדרין קטנה בעינן "נבונים" לעיכובא כנ"ל בהשגחה, וא"כ אפ"י אי נפרש שלא מצא כולם במדה זו,

סו"ס קשה דאיך מינה אותן לסנהדרין קטנה, והרי הן מדה דנבונים מעכב? (וכפי הנראה זהו עיקר הקושיא בהשליחה, אלא דלפי"ז ליל"ע קצת דמה נוגע להדגיש בהקושיא: "כיון שאחז"ל ש"נבונים לא אשכח" אפילו בדורו של משה איך פסק הרמב"ם וכו'") כיון דאין הקושיא מצד המציאות אלא מצד הדין).

ולפי"ז נמצא דבודאי אפ"ל בנוגע לשאר המדות שלא מצא שיהיו בכולם כנ"ל, ומ"מ כיון דמדות אלו אין מעכבים לא קשה כלל מהדין דבפועל מינה אותם לסנהדרין קטנה וכל הקושיא הוא רק מצד נבונים, וע"ז תירץ דנבונים שהזכיר הרמב"ם אכן היו באלו שמינה שה.

עוד יש להעיר דלכאורה לפי המבואר בהשליחה שישנם ב' דרגות בנבונים, יש קצת מקום לתרץ קושיות הרא"ם וכו' דהמדרש מונה נבונים למדה בפני עצמה, ואילו הרמב"ם חושבו במדה אחת עם חכם (וראה הערה 35) דאפ"ל דהמדרש מתכוון לדרגא הנעלית שבנבונים ובמילא היא מדה בפ"ע, משא"כ הרמב"ם דאיירי במדריגה התחתונה כוללם במדה אחת עם חכם ויל"ע.

*

ד. ג) בהערה 34 כתב וז"ל: ובפרט שבנוגע לכהנים ולוויים (שכתב הרמב"ם בה"א "אין מעמידין . . אלא כהנים לוויים וישראלים") מפרש הרמב"ם (שם ה"ב) "ואם לא מצאו אפילו היו כולם ישראלים ה"ז מותר" - שמזה משמע, דשאר התנאים שבה"א שם הם לעיכובא. עכ"ל.

ויל"ע דמה שייך מ"ש בה"ב למ"ש בה"א, דהלא בה"א לא כתב דבעינן בסנהדרין כהנים לוויים וישראלים, וכל ההלכה שם הוא שהכהנים ולוויים וישראלים שבסנהדרין צריכים להיות מיוחדים הראויים להשיאם לכהונה עיל"ש, ורק בה"ב אומר דין חדש דמצוה להיות בסנהדרין גדולה כהנים ולוויים וכו', וא"כ איך אפשר לומר דרק על תנאי אחד שבהל' א' כתב הרמב"ם דאינו לעיכובא אבל בשאר התנאים לא, כיון דהדין שבהל' א' היא הלכה אחרץ לגמרי מהל' ב'?

הרב אברהם יצחק ברוך גערליצקי

- ר"מ בישיבה -

ה. ב' לקוטי שיחות' כרך יט ע' 252-253 מבאר במאחז"ל
"כל מה שתלמיד ותיק מחדש ניתן למשה בסיני" שמשה רבינו
קיבל תושב"כ ותושבע"פ יחד עם כללי התורה, אך את פרטי
הענין עצמו לא למד, וזה נשאר חלקו של התלמיד ותיק
להפיק את פרטי השקו"ט, הפלפול וכו' עד לדין הפרטי,
ומשום כך נקט בשם "חידוש". ועפ"ז מבואר מילתא דתמיהה
איך יתכן שמשה "לא הי' יודע" את ה"תילי תילין של
הלכות" שדרש ר"ע (מנחות כט, ב). עכתד"ק [וראה גם
בשיחת כ"ק אדמו"ר שליט"א בעת ביקור הר"י שי' אלתר
(בס' בצל החכמה עמ' 43-44)].

ובהערה 28 בשיחה שם: "וראה שער מאמרי רז"ל
[להאריז"ל (למד"ר פ' חוקת)] שם. חדא"ג מהר"ל מנחות
שם. עץ יוסף לעין יעקב שם".

ויש להוסיף ולציין לדברי אור החיים הק' עה"פ
(תזריע יג, לז) "...טהור הוא וטהרו הכהן" שכתב וז"ל:

"וראיתי ליישב מאמרי רז"ל שלא הי' דבר שלא נמסר
למשה בסיני ואפילו מה שתלמיד ותיק עתיד לחדש ואמרו
במקו' אחר כי ר"ע הי' דורש מה שלא ידע משה . . כי משה
נתן לו ה' תושב"כ ותושבע"פ, והנה האדון ב"ה בחכמתו
רשם בתושב"כ כל תורה שבע"פ שאמר למשה אבל לא הודיע
למשה כל מה שנתן לו בע"פ היכן רמוז בתושב"כ, וזו היא
עבודת בני ישראל עמלי תורה שיישבו ההלכות שנאמרו למשה
בסיני והסודות והדרשות כולן יתנו להם מקום בתורה
שבכתב . . וענין זה לא נמסר כולו למשה לדעת כל
תושבע"פ היכן היא כולה רמוזה בתורה שבכתב, ולזה אמרו
ז"ל שדרש ר"ע דרשות שלא ידעם משה, אין הכוונה שלא ידע
משה עיקרון של דברים, הלא ממנו הכל, אפי' מה שתלמיד
ותיק עתיד לחדש, אלא שלא ידע סמיכתם ודיוקם היכן
רמוזים בתורה", עכ"ל.

הרב מרדכי מנשה לאופר

- שליח כ"ק אדמו"ר שליט"א -

אשדוד

ו. תיקונים והערות בקונטרס "והחי יתן אל לבו" (רשימת דברי כ"ק אדמו"ר שליט"א במשך ימי ה"שבעה" להסתלקותה של הרבנית הצדקנית נ"ע זי"ע).

בעמוד 52, שאל "האדמו"ר מפאפא שליט"א: כיצד סדר היום בליובאוויטש בנוגע ללימוד "לקוטי אמרים" - האם סדר זה הוא גם בימי האבלות.

כ"ק אדמו"ר שליט"א: תמיהני על כך שמעוררים שאלות בדבר. ובמכ"ש וק"ו: אם בזמנים רגילים יש צורך בכך - בזמן שיש חלישות באיזה ענין שיהי', ובפרט בענין המוחין (כמוזכר לעיל מ"ש בכתבי האריז"ל בנוגע לתפילין דר"ת שבימי האבילות נעשה סילוק המוחין כו'), עאכו"כ שיש צורך להוסיף בלימוד זה.

ופשוט, שהכוונה בענין סילוק המוחין כו', הוא, לא כדי שיקבלו ויסכימו כו', רחמנא ליצלן, אלא **אדרבה** - כפי שאומר הקב"ה "נצחוני בני נצחוני", ועד כדי כך, ש"קב"ה **חינך** ואמר נצחוני בני נצחוני", כלומר, אין זה באופן דלית ברירה, כביכול, אלא באופן שהקב"ה **מרוצה** ו**שמח** שבנ"י הבינו את כוונתו - שילצחוהו כביכול, ולא עוד, אלא, שהקב"ה גילה ענין זה בתושבע"פ, ובחלק **הנגלה** שבתורה."

בספר מנהגים חב"ד ע' 77 כתוב: "אבל בימי האבילות ר"ל, לומד פנימיות התורה". ובשיחת י"ג תשרי תשי"ב אות ב' כתוב: "איך האב געהערט פון חסידים אז אין דער וואך פון אבילות, זיינען דער רבי נ"ע מיטען הר"מ (בעזפאלאו) ארומגעאנגען מיט זאקען, איבערן זאל און גירעדט אין חסידות".

וראה גם תורת שלום ע' 202: "ביום א' תשעה באב (נדחה) בשעה 4 ביום נכנסתי לכ"ק אאמו"ר הרה"ק שליט"א מצאתי כותב דא"ח, וכפי שראיתי התעסק אז בתיקון הדרושים שהגיד . . בקונטרס ההגהות".

ומענין לענין באותו ענין ראה ספר בנין עולם עמוד עג בנוגע לימוד התורה לאבל וכן הוא לענין ט' באב:

"...בט' באב אף שאסור ללמוד אלא בדברים שאינם של

שמחה, אמנם הדברים המותרים ללמוד רבים הם, ולספיקו ללימוד של כמה שבועות כמו שכתב בספר מנוחה וקדושה (שער התפלה ח"א סימן כ"ט) וזה לשונו: ותחוסו על ימי חייכם שלא לאבד רגעי, ובפרט בשנה הראשונה לפרידתו להזהר ביותר, וחלילה לי לחשוד אתכם שלא תזהרו ח"ו לשקוד על תקנתי, כי אם לזרז לכם שלא ליפול בטעות שטועים רובם, והוא עבור שהדין מפורש איסור הלימוד בשבעת ימי האבלות, ולכן מדרך העולם להחזיק ספר איוב על הספסל שכנגדו לעיין בו, ולמודו בעצלה תפיל תרדמה או ניים ולא ניים, וכן גם כן המנהג בתשעה באב, ועתה שימו לבכם להבין איך שלא במתכוון גורמים רעה לאביהם, כי חז"ל אסרו ימים האלו במלאכה כדי שיהיו פנויים ללמוד תורה, ויהא הלמוד בחשק גדול ובפה מלא ועל ידי זה ייטיבו לאביהם הרבה, כי בשלשים יום שלאחר מיתה הדין גדול מאוד וביותר בשבעה ימים הראשונים, ועל ידי תלמוד תורה מהבנים יסור הדין מאביהם, ועוד אם ילמדו בכל כחם יגרום להם גם להתפלל בכוונה רצויה כמו שנאמר אודך ביושר לבב, פירוש: בכוונה רצויה, ופירש הכתוב בעצמו איזה תחבולה יזכה לזה ומסיים: בלמדו משפטי צדק, פירוש: ע"י הלימוד אזכה להתפלל ביושר לבב. ואם עושים בהפך כ"א יחזיקו הספר נגדם לעד, וכל היום מרכים שיחה עם האים לנחמם, ונמצא שחטאם בבטול תורה גדול מאד, וממילא גם תפלתם פסולה, ואתם לא כן תעשו עמדו להמית צדיק (כי אפשר שה' ירחם עלי להצדיקני בדיני) כי אתם תרעו לי בחטאתכם מבטול תורה ותפלה שלא בכוונה. ואולם תשימו בדעתכם שבכל רגע למודכם ייטיבו לי הרבה כי תלמוד תורה לשמה חשוב מקדיש או תפלה, וכל שכן אם גם תפלתכם תהא זכה, ותאמרו לבאים לנחם: אבינו צונו למעט בדיבור, בני חוסו לעזרתי לעסוק בתורה בקביעות גדול בפה מלא ובכל כחכם, ומה טוב אם תוכלו ללמוד בעמידה, וזכות גדולה תהיה לי אם לא יצא עליכם עון ביטול תורה בשבוע זה, ואימתי תמצאו שבוע כזה (שהיא אסורה במלאכה) להיות פנוי לתלמוד תורה, נמצא בזה תקיימו מצות תלמוד תורה וכבוד אב, ואף תנצלו מחטא הלשון, וח"ו שחז"ל יאמרו לאחד מישראל לבטל מתלמוד תורה או ללמוד ברפיון, כי אם בדברים שהתירו ללמוד יש בהם די והותר כדי ללמוד שנים או שלשה שבועות ויותר ולחזור עליהם עד שיהא בקי בהם, וחלילה לומר שחז"ל יתירו למוד שיהא כחולם חלום וכאדם המדבר בשינה", עכ"ל ס' מנוחה וקדושה.

בעמוד 128 בנוגע קדיש יתום, הקשור עם עליית הנשמה וכו', להעיר מלקוטי דיבורים עמוד 80, דברי כ"ק אדמו"ר מהורש"ב "יש קדישים שהוא בשביל הנפטר, ויש קדישים שהם תועלת להאומרים, ויש שלהאומרו הוא סולם ולהשומע הוא צנור" עכלה"ק.

בעמוד 111, כתב שכ"ק אדמו"ר שליט"א אמר "בנוגע להקמת המציבה - יקימה (לא ביום השביעי, אלא) ביום השמיני". ולהעיר מש"כ בספר גשר החיים, חלק א, פרק כח, ב, "רובם נוהגים להדר להעמיד המצבה מיד אחר ז', עדמ"ש (בכתבי אריז"ל) בשער המצות (פ' ויחי) שבונים הציון אחר ז', לפי שטעם בנין הציון כעין מושב לשרות עליו האורות המקיפין של הנפש ולא נשלם המקיף עד סוף ז' ימי אבילות". ומסיום שם: "ולכן צריך להמתין מלבנות הציון עד תשלמו ז' ימי האבילות".

ראה גם ספר הזוהר פ' תזריע ומצורע דהיינו, שכיון שבנוגע למצבה צריך להמתין עד סוף ז' ימים (דלא ככה"שבעה" שצריך רק ההתחלה דיום הז' (דמקצת היום ככולו)) ע"כ סוף ז' ימים שלמים הוא יום השמיני, כנ"ל.

בעמוד 62, כתב בנוגע להלכה - אין האכל (ביום ראשון) מניח תפילין כלל. . ולאידך, בנוגע למעשה בפועל "עשה רב" ידוע שמניחים תפילין גם ביום ראשון, ואפילו תפילין דר"ת.

ענין בספר משמרת שלום (לבן הה"צ מקדאנוב ז"ל) בסי' ז' אות ב' שתמה עמ"ש בס' מעב"י בשפת אמת (פרק ל"ד) וז"ל ראיתי יחידים שאינם מונעים עצמם מתפילין לא ביום א' של אבילות ולא בט"ב ענין בדברי הפוסקים בזה עכ"ל. ותמה ע"ז דאיך עושים היחידים נגד הגמרא והפוסקים להניח תפילין ביום א' של אבילות וכתב שאפשר להמליץ קצת בעדם שסוברים שמה שאסרו הגמרא והפוסקים להניח תפילין דוקא בימיהם שהי' הולכין בתפילין כל היום אבל בזמנינו שאין הולכין בתפילין רק בשעת ק"ש אין איסור וטעים ע"ז אבל ח"ו לסמוך ע"ז ולעשות נגד ההלכה הערוכה בגמ' ופוסקים אך אפשר דמ"מ נצרך זה לסניף לסמוך על מהריט"ף הנ"ל ולהניח בלא ברכה.

ראה גם ס' מאסף לכל המחנות ס' לח ס"ק י"ז וז"ל:
ועיין בתשו' מנחת אלעזר למורי הגה"ק שליט"א (ח"ב סי'
ד') שכתב שיש ללמד זכות על מנהגן של הרבה מישראל (שלא
יארע אבל ח"ו) החרדים למצות תפילין ונוהגים כדברי
מהריט"ץ כיוון דפסקינן כדברי המיקל באבל ואף שדעת כמה
רבוותא דהלכה כדברי המיקל באבל היינו רק בפלוגתא
דתנאי אבל לא בפלוגתא הפוסקים מ"מ נודע מ"ש בשיירי
כנה"ג (או"ח סי' תקמ"ח) שהוכיח מדברי הב"י בכמה
מקומות דהלכה כדברי המיקל אפי' בפוסקים וכ"כ בתשו'
גינת וורדים (כלל ה' סי' ה') ובלשון הרמב"ן בת"ה
מבואר דהלכה כדברי המיקל באבל היינו שלא נלך אחרי
רבים החולקים להלכה ונכריע כיחיד נגד הרבים ג"כ בזה
אם היחיד הוא להקל וא"כ בנידון זה אף דמועטים המה
שהחזיקו בסברת מהריט"ץ נגד רוב האחרונים שהשיגו על
מהריט"ץ עכ"ז לענין אבילות יש לחול לקולא דהלכה כדברי
המיקל באבל אף דמהריט"ץ ודעימי' מועטים המה לגבי רוב
האחרונים החולקים עליו ולענין מ"ע דתפילין יש להחמיר
ולחוש לדעת מהריט"ץ ולהניחן וסיים שם מורי בסוף
התשובה ששמע שנהגו בפה"ק עוד מדור שלפנינו להתיר
בהנחת תפילין כדעת מהריט"ץ ומביא שם שכך נהג כ"ק מר
אביו הגה"ק בעל דרכי תשובה ז"ל זי"ע באבילות אביו
שהי' סתימת הגולל בערב ולמחרתו הניח תפילין בברכה
כדעת מהריט"ץ עיי"ש. ועיין באזן אהרן כספרדי (דף פ"ג
ע"א) שכתב ועתה פשט המנהג בעיה"ק ירושלים כסברת הרב
מהריט"ץ ומניחין תפילין ביום הקבורה עיי"ש.

ולהעיר שכן נהג החפץ חיים באבילותו להניח תפילין
אפילו ביום הקבורה (ס' תשובות והנהגות ע' רלז) וכן
פסק החי אדם כלל יד, יט שיניח תפילין בלא ברכה.

וראה שיחות קודש (בלתי מוגה) תמוז תשי"ז עמוד
שסט "אפילו ביום ראשון פירט מען זיך אז מען לייגט
תפילין . . מערניט וואס אנקעגן א ברכה איז מצד הספק
איז ספק ברכות להקל". עכ"ה"ק.

ויה"ר שהקב"ה יזכנו שלא נצטרך להלכות אלו למעשה
כי בלע המות לנצח בביאת משיח צדקנו בב"א.

הרב יעקב (ב"ר שלמה) גינזבורג
- קראון הייטס -

א ג ר ו ת ק ו ד ש

ז. בגליון מג (תנב) כתב הר"י מונדשיין שבאג"ק כ"ק אדמו"ר שליט"א ח"ג אגרת תשיז מיום י"א אלול תש"ל רעמ' תכא): יתליעצו יחד בעניני . . של' ובטח כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"ס יראה שיכוונו להחלטה הנכונה, וכידוע המעשה מאדמו"ר הצמח צדק עם ר' אהרן בעליניצער. עכ"ל.

והעיר הרב הנ"ל שצריך בלאור לאיזה "מעשה ידוע" הכוונה. עיי"ש שכתב שי"ל כי הכוונה להמסופר בהתמים ע"ד פעילות אדמו"ר הצ"צ לטובת ה' חסופים'. ואשר שלח את האברך ר' אהרן מביליניטש לעסוק בכך וכו'. וגם ר' חיים יהושע עסק בדבר ונתפס למאסר וכו', עיי"ש שנדחק בזה. וסלים שמה טוב אם ימצא מי שיאשר השערה זו, או שימצא בלאור מרווח יותר.

ולהעיר ממ"ש בספר התולדות לכ"ק אדמו"ר מהר"ש [שבעריכת כ"ק אדמו"ר שליט"א, הוצאת קה"ת תש"ז] ע' 64-65:

כי בשנת תרל"ט הי' ענין כללי אשר הצ"צ הי' צריך ליסע לטרבורג לענין כללי המוכרח, אכן החורף הי' קר וכבד ולא הי' יכול ליסע, ושלח שליח את הרב ר' אהרן בעלעניצער. לפני נסיעתו אמר לו אדמו"ר הצ"צ כשהי' לו שקלא וטרי' באיזה ענין יעמיק בזה ויחליט ויעמיד על דעתו. בעת שמעו זאת (מספר אדמו"ר מהר"ש אשר הי' כמזכיר על כל ענינים הכללים של רבינו הצ"צ) חשבתי אז אז מ'זאגט ער זאל מעמיד זיין על דעתו דארפן אף עס אכטונג געבען, פעם כעבור איזה זמן אחרי נסיעתו ישבץי ולמדתי עם אאמו"ר. באמצע אמר אאמו"ר: א רחמנות אויף אהרן ער מאטער זיך אין א ספק ער ווייס ניט ווי אזוי צו טאן, לא הבנתי הדבר (אומר אדמו"ר מהר"ש). כי זה לא כבר הי' מכתב מהר"א ולא הי' ניכר איזה ספקות שיש לו. כעבור שעה קצרה אמר עוד אאמו"ר: אהרן איז א בר דעת ער איז מעמיד על דעתו גוט גוט. ואז הבנתי, אומר אדמו"ר מהר"ש,

שמה שאמר לו אאמו"ר לפני נסיעתו כי יעמיד על דעתו
הילכו כי יכוון בזה לדעת אאמו"ר ורצונו.

[וכבר הערתי בא' הגליונות דשלהי תשמ"ו, שמקור
סיפור זה בשיחת אחרון של פסח תרצ"ו].

ופשוט שהתכוון לסיפור זה באגרות קודש הנ"ל.

הת' יוסף יצחק קעלער

- תות"ל 770 -

ח ס י ד ו ת

ח. בתורה אור ריש פ' מקץ (ל, ג) "והריאה שואבת כל מיני משקה וליחות מהמוח ע"י הקנה לקרר את חום הלב". (ועי"ש ג"כ בעמוד כט, ג. ובהוספות קד, ב). ובמראי מקומות וציכונים שבסוף הספר תו"א לא ציינו מראה מקום לזה, והנה מה שכתב שהריאה שואבת כל מיני משקה הוא מפורש בברכות סא, ריש ע"ב "ריאה שואבת כל מיני משקין", (וכן הוא ברע"א מהימנא פנחס רי"ח סע"ב ובזהר שם רכז, ב). ומש"כ שזהו בכדי לקרר את חום הלב, הנה בג' מקומות בתקוני זוהר מפורש שהריאה מקררת את חום הלב, ועיין תיקון כה (ע, א) "ואי לאו כנפי ריאה דאינון נשבין עליה הוה ליבא אוקיד כל גופא" ועי"ש ג"כ בהקדמת תקו"ז (יג, ב) ובתיקון כא (מט, א). וכן הוא עד"ז ברע"א מהימנא פנחס רלד, א: "אבל ליבא דא איהו נורא דדליק, ואלמלא דזמין לגביה כו' כנפי ריאה דאתיין לקמיה רוחא כו' הוה אוקיד כו' עי"ש.

(ועיין בחובת הלבבות שער הבחינה פ"ה בפירוש "פת לחם" שביאר בד"ה "האזיר הולך אל הריאה בקנה" שזהו בכדי לקרר חום הלב וכנ"ל מהתו"א והתקו"ז וכן הוא שם בפירוש "טוב הלבנון" עי"ש). ובאזה"ת להצ"צ נ"ך ע' קסג שהריאה מקררת הלב "מחום הכבד" עי"ש.

אלא שצ"ע בתו"א שם קד, ב. שכתב בענין שהריאה מקררת את חום הלב: "כמבואר בספרי הרפואה", ולכאורה הרי הוא מפורש בתקו"ז, ואפשר שרצה להביא שכן הוא גם עפ"י הרפואה ובמילא הענין מתקבל יותר גם בשכל דנפש הבהמית.

אמנם מה שכתב שם בתו"א שהריאה שואבת את המשקין "מהמוח", ושהו "על ידי הקנה", הנה בזה לא מצאתי עד עתה המקור. כי ברש"י בברכות שם כתב: "שואבת כל מיני משקין - אע"פ שהן נכנסין בכרס דרך הושט, הריאה מוצצתן ושואבתן מבעד לדופני הכרס". וא"כ מבואר ברש"י שהמשקין ששואבת הריאה הם מן הכרס ולא מהמוח דרך הקנה.

ועיין בספר ראש אפרים (שפת אמת סימן ל"ו סקכ"ז)

שכתב: "שהמשקין הם באים מבחוץ טביב לריאה, ומטבע היצירה שהיא שואבת אותם לתוכה, כעין ספוג, שהוא סופג את הכל" והביא שם מספר מעדני מלך שכתב עד"ז. ובעיקר פלא מה שהביא שם מספר לבין שמועה לרשב"ץ (ואינו תח"י) שכתב: "ומה שאמרו ריאה שואבת כל מיני משקה לא אמר שהם נכנסים בה דרך הקנה, אלא דרך גידים הדבוקים בה המוצצים מהכבד".

ובחובת הלבבות שם כתב: "שהמאכל הולך אל הבטן כו' ואח"כ לשלחנו אל הכבד כו' ומה שהוא מן הליחה והרוטב הולך אל הריאה".

הנה מפורש בכל המקומות החל מרש"י ועד לאחרונים שהמשקין שהריאה שואבת הם מהכרס ומהכבד אבל לא מהמוח ולא דרך הקנה. ועפי"ז צריך עיון וחיפוש למצוא את המקור לדברי אדמו"ר הזקן בתורה אור שהמשקין נשאבים לריאה מהמוח דרך הקנה.

ובאוה"ת להצ"צ שם משמע ג"כ שהמשקין שנשאבים לריאה הם מהמוח, כי מבאר שם עפ"י קבלה שמה שהריאה מקררת את הלב, הנה "הלב הוא מלכות וששה כנפי הריאה הם ששה כנפי השרפים שהם המעלים את המל' כו' שיהי' יחוד המוח עם הלב" עיי"ש.

(ובתקו"ז שם תיקון כ"א מבאר שהרוח שבו מקררת הריאה את חום הלב הוא כלול מאשא ומיא, וי"ל שבזה מקור למש"כ בתו"א שקירור הלב נעשה (לא רק ע"י האויר שבריאה אלא גם) ע"י מה שהריאה שואבת את המשקין).

ובתו"א שם קד, ב. כותב "שהקנה הוא המחבר המוח עם הלב. . והיינו הקנה מקבל שפע חסדים מלחלוחית שבמוח חכמה ומביא ללב לקררו", ומשמע שם שזהו באמצעות הריאות. וכל זה הוא ע"ד המובא לעיל מאוה"ת שהקנה פוסל חיבור המוח עם הלב ע"י שמוריד הלחלוחית שבמוח אל הריאות לקרר את הלב. ולהעיר מתניא פ"ג: "וכמ"ש הטבעיים וכן הוא בעץ חיים שמקור האש הוא בלב ומקור המים והליחות מהמוח".

ובאור התורה בראשית חלק ה עמוד תתקע"א ואילך: "יסוד האש משכנו בלב ומקור הליחות מהמוח ששם הוא משכן

יסוד המים, והריאה שואבת כל מיני משקה וליחות מהמוח על ידי הקנה לקרר את חום הלב... בחי' המחבר יסוד המים שבמוח עם בחי' יסוד האש שבלב, הוא הקנה. . ונק' בחי' זו שר המשקים שבו שואב הריאה משקה מליחות המוח מיסוד המים שבו. . והיינו ע"י הקנה שממשיך מימי המוח לקירת ליבו".

ועכ"פ עדיין אינו מובן המקור להאמור בכל הנ"ל שמה שהריאה שואבת המשקין הוא מהמוח וע"י הקנה.

ואולי י"ל עפ"י המבואר ברע"מ פ' פנחס (רלג, ב) (שחלקו הוזכר לעיל) וז"ל: "אבל מוחא איהו מים, לב איהו אש. . אבל לב דא איהו נורא דדליק ואלמלא דזמין לגבליה מלכא עילאה כנפי ריאה דאתלין לקמיה רוחא מרוחא דנשיב מגו בוסמין עילאין היה אוקיד לעלמא ברגעא חדא". ובהגהות הרח"ו שם בזר שרוחא דנשיב מגו בוסמין עילאין הכוונה להחיות הנמשך מחכמה.

וא"כ בזה מובן שהריאה היא המחברת את בחי' המים שבמוח עם בחי' האש שבלב, ועדיין צ"ע.

הרב שלום דובער הלוי וואלפא
- שליח כ"ק אדמו"ר שליט"א -
קריית גת

ט. בלקו"ת פ' דברים נדפס ד"ה ציון במשפט, ובהשיחה דש"ק חזון שנה זו (ראה "תוכן קצר" ע' 7) שואל דלכאורה מדוע נדפס מאמר רק עה"פ מההפטרה ולא עה"פ אלה הדברים שבתחילת הסדרה אף שיש מאדה"ז ע"פ זה.

ובהשיחה לא נתבאר מקומו. ואולי קאי על סה"מ תקס"ג ע' רלז [ונו"א בסה"מ תקס"ד ע' עה. ונמצא ג"כ בכ"מ באוה"ת] שבכל המאמר שם מבואר פסוק אלה הדברים, והתחלת המאמר שם הוא: "למה נסמכה פ' המשכן לפ' שבת כו' ל"ט מלאכות מאלה הדברים".

*

י. בענין שאדמו"ר הצ"צ בעת סידורו את הלקו"ת שינה

לפעמים התחלות המאמרים (מכפי שנאמרו ע"י אדה"ז) למען התאימם להפרשה בלקו"ת. [כמדומה שנזכר מזה בהתוועדות ש"ק העבר].

לכאורה כ"ה בתו"א פ' לך לך, שהתחלת המאמר שם הוא "פ" ברכת מגן אברהם" ואדמו"ר הצ"צ הוסיף התחלה ("אנכי מגן לך").

וגם בפרשתנו פ' ואתחנן נמצא עד"ז, בדף י"ב ע"ד ד"ה ואהבת, שבמקורו התחלת המאמר הוא "להבין מ"ש האריז"ל דפ' ראשונה דק"ש הוא שם מ"ב". [אמנם בנוסחאות אחרות של המאמר (ממניחים אחרים) יש ג"כ התחלות אחרות למאמר זה "לה"ע ק"ש" או "שמע ישראל" (כמצויין כ"ז בהמ"מ ורשימת הכת"י שבסוף הלקו"ת הוצאת תשד"מ) אבל ההתחלה בפסוק "ואהבת" היא רק בלקו"ת].

בפ' עקב נמצא ג"כ ד"ה ארץ הרים ובקעות שבמקורו התחלתו הוא בפסוק אחר [כי בצלם אלקים עשה את האדם]. אמנם שם בנוסח אחר של המאמר (ממניח אחר) ההתחלה ג"כ "ארץ הרים ובקעות", ואדה"צ רק צירף את ההתחלה של הנוסח האחר לנוסח המאמר כפי שנדפס בלקו"ת.

*

יא. בלקו"ת דברים א, א: "ומהו הודאה, כי מודים חכמים לר"מ". וכן מובא בעוד מקומות בדא"ח לענין הודאה הדוגמא מלשון הש"ס מודים חכמים לר"מ [והוא בגמ' ביצה לא, סע"ב. גיטין פ, ב. ב"ק כט, א. מנחות יד, ב. חולין קא, א. כריתות כד, א].

ובכ"מ נמצא ג"כ הלשון: מודים חכמים לר"י (שבת נז, ב. ביצה טו, ב. ל, ב. ועוד). מודים חכמים לר"ג (ר"ה לד, ב). ועוד. ומ"מ מובא כאן דוקא הדוגמא ממודים חכמים לר"מ.

ובפשטות הוא משום כי לשון זה נזכר פעמים אחדות יותר בש"ס (כמצויין כ"ז באוצר לשון התלמוד בערך חכמים. וכמספר הזה בערך נמצא ג"כ לשון: מודים חכמים לר"א).

ובדבר הדיוק בלשונות דא"ח גם בדוגמאות, יש לציון הערת כ"ק אדמו"ר שליט"א בטה"מ תש"י ע' 36 [על התיבות שם: הר"ף הרמב"ם והרא"ש] ו"ל: להעיר עד כמה מדויק גם ענין שבדרך אגב הבא בדא"ח: בכ"מ מובאים לדוגמא ראשונים אחרים, וכמו בלקו"ת ראה רד"ה ושמתי כדכד (הראשון) מביא את תוס' רא"ש והר"ן. - והחילוק מובן, דבלקו"ת מדבר בשכל ובסברתו ולכן מביא ראשי הפרשנים. ומתחיל בתוס' שיש בו ריבוי אותיות, משא"כ פרש"י, ועליו מונה הרא"ש והר"ן המביאים לעתים תכופות ביותר סברות התוס' גופא. אבל כאן מדבר בשכל ובהחלטתו, הלכה ברורה, ולכן מובאים הר"ף הרמב"ם והרא"ש שהם "עמודי ההוראה אשר הבית בית ישראל נשען עליהם בהוראותיהם" (הקדמת הבית יוסף). ע"כ.

ולש לציון ג"כ לאוה"ת בחוקותי (כרך ב) ס"ע תשו וז"ל: יובן בהקדים עוד משל אחד כמו חכם הבקי באיזה מסכת כגון מס' יבמות (חליב אדם לומר בלשון רבו שהזכיר מסכת זו) עכ"ל. [וקאי על הלקו"ת בהוספות לפ' בחוקותי. וכן מובא הדוגמא ממס' יבמות במאמרי אדהאמ"צ סוף חלק ויקרא (ע' תתקכא) וטה"מ תרנז ס"ע קמב. ובלקו"ת שם לפני"ז נזכר גם מס' שבת, וכ"ה בענין זה באוה"ת שה"ש (כרך ג) ע' תתקטז: כמו שלמד מס' שבת ונחקקה במוחו כו'. ואכ"מ].

הרב אלי' מטוסוב
- תושב השכונה -

לב. בלקו"ת פרשתנו בתחלתו ד"ה ואתחנן וז"ל: "להבין מהו החילות וכל לא הי' הרבה נסים כגון קריעת ים סוף ויצ"מ ומ"ת ומלחמת עמלק וכיוצא בהם ואיך שייך לקרוא כל זה התחלה בלבד". עכ"ל.

וצריך ביאור אמאי נקט קי"ס לפני יצ"מ, אף שיצ"מ הי' לפני קי"ס?

בדוחק י"ל כי הגמר דיצ"מ הי' בעת קי"ס (ראה לקו"ש ח"ג ע' 878; 968). אבל אי' משום הא' הר"י הנס דיצ"מ והנס דקי"ס אינם נסים נפרדים. ובפשטות הכוונה בהנס דיצ"מ הוא להנס דיצ"מ שיה' לפני קי"ס.

הרב שלום חאריטאנאוו

- משפיע בישיבה -

יג. בגליון הקודם דשבת חזון כתב הרב י.א. בנוגע לפסוק כי תהיו אתם לי ארץ חפץ והעיר מהערת כ"ק אדמו"ר שליט"א בסה"מ תש"ד ע' 133 ע"ד הוספת התיבה "לי".

ויש להוסיף בזה מאג"ק אדמו"ר מהור"צ כרך ג' ע' רפ"ד נעתק בשוה"ג ממפתח כ"ק אדמו"ר שליט"א לאגרת תשנ"ג "כי תראו אתם לי ארץ חפץ וגו'" אעפ"י שבגוף המכתב בדברי הבעש"ט מובא בלשון הפסוק בלי תיבת לי (מקור תיבת "לי" כאן, אולי הוא ע"פ הפסוק ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש - יתרו יט, ו).

ומכאן רואים עד כמה צריך להשתדל לדבר בלשון רבו וכו' וכו' כידוע ומפורסם.

הת' א. כרמי

- אה"ק -

פ ש ו ט ו ש ל מ ק ר א

יד. בפירש"י ד"ה למענכם (ג, כו): בשבילכם אתם גרמתם לי וכן הוא אומר ויקציפו על מי מריבה וירע למשה בעבורם, עכ"ל.

וצריך להבין:

(א) בפרשת דברים כתיב (א, לז): גם בל התאנף ה' בגללכם לאמר גם אתה לא תבא שם.

והנה לכאורה כוונת פסוק זה הוא לחטא של מי מריבה, שהרי הכתוב מסלים כאן "גם אתה לא תבא שם", והחטא של מי מריבה ה' הסיבה היחידה שלא נכנס משה

לארץ ישראל.

וכמו שפירש רש"י בפרשת חקת בד"ה יען לא האמנתם בי (כ, יב): גלה הכתוב שאלולי חטא זה בלבד היו נכנסין לארץ, עכ"ל.

ולפי זה צריכים להבין:

(1) למה חזר משה עוד פעם על זה.

(2) למה לא פירש"י שם בפרשת דברים על תיבת "בגללכם" על דרך שפירש בפרשתינו על תיבת "למענכם" ("אתם גרמתם לי וכו'") ואם שם מובן הפירוש בלא פירוש רש"י, מה אינו מובן בפרשתינו, שכאן צריך רש"י לפרש זה.

ואם מצד איה טעם שיהי' סובר רש"י שפסוק זה אינו מדבר בחטא מי מריבה (הגם שכנ"ל, קשה לומר כן), אעפ"כ הי' לרש"י לפרש מהו הפירוש של "בגללכם", ואדרבא אז באמת צריכים ביאור, על איזה חטא התכוון הפסוק, חטא כזה שבגללה לא נכנס משה לארץ ישראל.

ועיין באבן עזרא בתהלים (קו, לב) וז"ל: ויקציפו: מי מריבת קדש, וירע למשה: כאשר אמר גם בי התאנף, עכ"ל.

הרי שמפרש פסוק הנ"ל (מפרשת דברים) בנוגע לחטא מי מריבה.

(ב) בפרשתינו כתיב (ד, כא) עוד פעם: וה' התאנף בי על דבריכם וישבע לבלתי עברי את הירדן ולבלתי בא אל הארץ הטובה וגו'.

והנה לכאורה צריכים לומר (מצד טעם הנזכר לעיל) שגם פסוק זה מדבר בנוגע לחטא מי מריבה, שהרי גם כאן הפסוק מסיום: "וישבע לבלתי עברי את הירדן וגו'".

ולפי זה צריכים להבין:

(1) למה חזר משה ענין זה ג' פעמים, (שתי פעמים

בפרשתינו, ופעם אחת בפרשת דברים, כנ"ל), ולמה אין רש"י מפרש זה.

ועיין באור החיים על פסוק זה, וז"ל: חזר לומר עוד מאמר זה ולא הספיק מה שאמר בפ' דברים דכתיב גם בי התאנף וגו', עכ"ל.

[צריך עיון, למה לא הזכיר האור החיים מה שנאמר בתחילת פרשתינו: "ויתעבר ה' בי למענכם", שמשמע מזה שמפסוק זה לא קשה לו, רק מהפסוק שנאמר מפרשת דברים].

2) עיין בפירש"י בפסוק זה, ד"ה על דבריכם, וז"ל: על אודותיכם על עסקיכם, עכ"ל.

ולא הבנתי, אם פסוק זה מדבר בנוגע למי מריבה (כמו שמוכרחים לומר, כנ"ל), למה אין יכולים לפרש "על דבריכם" כפשוטו: **דיבור בפשטות**, דהיינו מה שבנ"י אמרו בפרשת חקת (כ, ג-ה) ולו גוענו וגו', ולמה הבאתם וגו', ולמה העליתנו ממצרים וגו' **שמדיבורים אלו** נמשך ונשתלשל מה שקצף ה' על משה ונשבע שלא יכנס לארץ ישראל, וכמו שרש"י מביא (בד"ה למענכם, הנ"ל) הפסוק מתהלים "ויקציפו על מי מריבה וירע למשה בעבורם", שהפירוש הפשוט של "ויקציפו" הוא מה **שדיברו אז, דברים** שהקציפו הקב"ה.

ג) בפרשת דברים כתיב (א, לז): גם בי **התאנף וגו'**, ופירש"י שם נתמלא **רוגז**, עכ"ל.

בפרשתינו כתיב (ג, כו) **ויתעבר ה' וגו'**, ופירש"י נתמלא **חימה**, עכ"ל.

והנה כנ"ל באריכות, צריכים לומר ששתי פסוקים אלו מדברים בנוגע לענין **אחד**, חטא מי מריבה, ואם כן, איך מפרש רש"י בפרשת דברים שהי' רק רוגז (שהוא קל לכאורה מחימה) ובפרשתינו מפרש שהי' גם חימה בזה.

ואם הטעם הוא מפני ששם נאמר "התאנף" וכאן נאמר "ויתעבר", הרי השאלה היא על הפסוק.

ואיך ה' בפועל, רוגז או חימה.

הרב וו. ראזענבלום

- תושב השכונה -

ש ו נ ו ת

טו. לאחרונה התגלגלה לידלי מהדורת ספר התניא שנדפסה בוויילנא בשנת תר"מ.

בשער היחוד והאמונה ספ"ג מצאתי תיקון בעפרון כמה שנאמר שם: "רק שאין המקור נראה לעיני בשר ולמה אינן בטלים במציאות למקורם אך להבין זה צריך להקדים", וצוין בצדו שצריך להיות: ולכן.

- תיקון זה (שלע"ע לא נודע למי) הוא ברוח התיבה המובאת בתניא מהדו"ק (קה"ת תשמ"ב) "ולזה" [ראה (שינויי נוסחאות ו) הערות שם].

שינוי נוסף, שהוא טעות-דפוס דמוכח מצוי במהדורה זו בפ"ט שב'לקוטי אמרים', שבמקום הנאמר שם "תלת מוחין שבראש יהיו ממולאים מחב"ד שבנפש האלקית שהיא חכמת ה' ובינתו" נדפס שם: מחמת, (על שינוי זה לא מצאתי שיעור ידידי הר"י של' מונדשיין בס' תורת חב"ד קה"ת תשמ"ב עמ' 106).

[אגב: בס' תורת חב"ד שם (עמ' 104) העיר על השינויים שבמהדורת ווילנא תרל"ב (ממנה הודפסו המדורות בוויילנא שלאח"ז כולל דבי' עסקינן) ומהם: התיקון בפ"ח "שדין עובדי גילולים" במקום "שדין נוכראין"; ולהעיר שצ"ל "משדין"].

הרב מרדכי מנשה לאופר

- שליח כ"ק אדמו"ר שליט"א -

אשדוד

טז. בגליון לו (תמה) מעתיק הרב ב.ש.י. הערת כ"ק אדמו"ר שליט"א בסה"מ ת"ש ע' 61 בענין תלת קשרין, ושם מעתיק כ"ק אדמו"ר שליט"א ממקום אחר בענין זה, ומציין כ"ק אדמו"ר שליט"א שהועתק מ"ד"ה ובכן יתקדש תרנ"ז בהחלק שלא הועתק וע"ז כותב הרב הנ"ל "שכן הוא לשון הערת כ"ק אדמו"ר שליט"א בסה"מ תרנ"ז ט"ע כ"ח".

ובמחכ"ת טעה הרב הנ"ל, מה שנעתק בשוה"ג בסה"מ הנ"ל הוא מה שהעתיק כ"ק אדמו"ר שליט"א בהערה הנ"ל, ומצד שזה "חלק שלא הועתק" דהיינו שציון ע"ז כ"ק אדמו"ר מהורש"ב לא להעתיק שורות אלו (ראה שיחות ש"פ ראה, מבה"ח אלול תשמ"ב, ש"פ האזינו ש"ש - התוועדות ב' -תשמ"ה) ולכן נדפסו בשוה"ג, כמצויין בפתח דבר, אבל אי"ז הערת כ"ק אדמו"ר שליט"א.

וכנראה כתב את זה מזכרוננו מבלי לעיין, וכוונתו להערת כ"ק אדמו"ר שליט"א בענין זה במפתח ענינים בשוה"ג, סה"מ תרנ"ז ע' שכה וז"ל: באגה"ק חסדי ה' - מהד"ק - פוטו. גוכתיל"ק אדה"ז הל' ג' דרגין.

הרב יי"צ איידעלמאן
- נחלת הר חב"ד -

לזכרון

הרה"ג והרה"ח ומקובל רב פעלים
לתורה ולמצות ורבים השיב מעון
ר' לוי יצחק ז"ל
שניאורסאהן

אביו של - יבלח"ט - כ"ק אדמו"ר שליט"א

אשר נאסר והגלה על עבודתו
בהחזקת והפצת היהדות

ונפטר בגלות

ביום כ"ף לחודש מנחם אב

שנת ה'תש"ד